

جایگاه بیمه و ضمانت در صادرات

احمد شفیعی هنجنی

مقالات

برخی از بیمه‌های اعتباری کوچک که معمولاً توسط شرکت‌های بیمه بازرگانی تحت پوشش قرار می‌گیرند و صادرکنندگان به‌سہولت قادرند نیاز خود را در خصوص این تأمین‌ها برآورده سازند.

ب - خطرات بیمه ناپذیر : این نوع خطرات به دلیل ماهیت خود یا اصولاً از طرف شرکت‌های بیمه بازرگانی مورد قبول واقع نمی‌شوند و یا به دلیل عدم پراکندگی و تجمع خطر، بابت آنها حق بیمه بسیار بالایی مطالبه می‌شود که نهایتاً مانعی در راه توسعه و گسترش صادرات خواهد بود، مانند پوشش‌های مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در یک کشور و ... از این‌رو در برخی کشورها در مواردی که بیمه‌های بازرگانی از ارائه پوششی‌های مورد نیاز استنکاف می‌ورزند این وظیفه از طریق صدور ضمانت‌نامه یا بیمه‌نامه به عهده سازمان ویژه‌ای قرار می‌گیرد که از طرف دولت پشتیبانی می‌شود.

۲ - بیمه و ضمانت چیست و وجوه افتراق آنها کدامست ؟

به نظر می‌رسد از آنجاکه در برخی از کشورها تأمین پوشش‌های مورد نیاز صادرات علاوه بر بیمه‌نامه از طریق صدور ضمانت‌نامه نیز فراهم می‌شود، اشاره به وجوه افتراق بیمه و ضمانت بی‌فایده نباشد و ما را تا حدی به قابلیت و توان هر یک و نقشی که می‌توانند داشته باشند آشنا سازد.

قرار دهند؟

۴- چگونه و با چه ساختار تشکیلاتی مطلوب دولت‌ها می‌توانند ضمن ارائه خدمات تأمینی مورد نیاز صادرکنندگان، سیاست‌های مورد نظر خود را در هدایت صادرات اجرا نمایند؟

۵ - شیوه عمل در سایر کشورها چگونه است؟

۱- خدمات تأمینی مورد نیاز صادرکنندگان چیست؟

صادرات نیز همچون سایر فعالیت‌های تجاری در معرض خطرات گوناگونی قرار دارد. صادرکنندگان کالا علاوه بر زیان‌های ناشی از خطراتی که ممکن است در اثر بروز حوادث متوجه آنها شود با امکان عدم پرداخت مطالبات خود از طرف خریداران خارجی مواجه هستند. فعالیت صادرات بدون داشتن چنین پوششی امری مخاطره‌آمیز خواهد بود.

در بخش صدور خدمات - که سرمایه بسیار عظیمی همراه با صرف هزینه‌های هنگفت در معرض خطرات سیاسی و اقتصادی کشور میزبان قرارداد - همواره عدم باز پرداخت مطالبات صادرکنندگان مانع بزرگی برای توسعه این قبیل فعالیت‌هاست. لذا می‌توان به طور کلی پوشش‌های مورد نیاز صادرکنندگان را به دو دسته عمده تقسیم نمود:

الف - پوشش در مقابل خطرات بیمه پذیر : نظیر خطرات آتش سوزی، حوادث دریایی، شکست ماشین‌آلات و حتی

صادرات به دلیل نقش و سهم بازاری که در توسعه اقتصادی و اجتماعی هر کشور دارد همواره در کانون توجه مسؤولین و کارگزاران قرار دارد. بنابراین طبیعی است که شناسایی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر در صادرات نیز از اهمیت خاصی برخوردار باشند. از جمله عوامل مهم در این خصوص بیمه و یا ضمانت صادرات و یا به عبارت دیگر پوشش تأمینی است که صادرات و صادرکنندگان به آن نیاز دارند.

ما در این نوشتار در پی آن هستیم تا در حد امکان این دو عامل مهم و تأثیرگذار در امر صادرات را شناخته و محدوده و قلمرو هر یک و قالب متناسب با آنها را باز شناسیم. علاوه بر آن اشاره‌ای نیز به چگونگی دخالت دولت در امر صادرات از طریق بیمه و یا ضمانت خواهیم داشت. در خاتمه ساختار تشکیلاتی مناسب برای دخالت دولت در صادرات با استفاده از این دو عامل مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

به نظر می‌رسد پاسخ به پرسش‌های زیر تا حد زیادی بتواند ما را در نیل به این مقصود یاری رساند.

۱- خدمات تأمینی مورد نیاز صادرکنندگان چیست؟

۲- بیمه و ضمانت چیست و وجوه افتراق آنها کدام است؟

۳- آیا شرکت‌های بیمه بازرگانی با توجه به اهداف خود قادرند کلیه پوشش‌های مورد نیاز صادرکنندگان را در اختیار آنها

تفاوت بیمه و ضمانت :

ماده ۶۸۴ قانون مدنی عقد ضمان را چنین تعریف کرده است : « عقد ضمان عبارت است از اینکه شخص مالی را که بر ذمه دیگری است به عهده بگیرد ، متعهد را ضامن ، طرف دیگر را مضمون له و شخص ثالث را مضمون عنه یا مدیون اصلی می گویند .»

همچنین ماده ۱ قانون بیمه اشعار می دارد : بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می کند در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه خسارت وارد بر او را جبران نموده و یا وجه معینی بپردازد. متعهد را بیمه گر ، طرف تعهد را بیمه گزار و وجهی را که بیمه گزار می پردازد حق بیمه و آنچه را بیمه می شود ، موضوع بیمه می نامند .

در اینجا نظر شهید مطهری را نیز جهت مزید اطلاع یادآور می شویم . شهید مطهری در کتاب بررسی فقهی مسأله بیمه در مقام مقایسه بین بیمه و ضمان می فرماید : « امدار میان معاملات و در میان عقودی که مادر فقه داریم ، عقدی وجود دارد که احتمال اینکه اساساً جزء آن باشد زیاد است و آن ضمان است ، ضمانت به معنای ضمانت در عرف امروز ، از مسلمات فقه اسلام است ، شخص سومی پیدا می شود دین مدیون را بعهده می گیرد که به وی ضامن می گویند .»

شهید مطهری در ادامه سخن خود اینگونه نتیجه می گیرد : « در باب ضمان این مسائل از قدیم مطرح بوده است اما اینکه بیمه ، صدر صد به عنوان ضمان مطرح باشد و ادله ضمان ، بیمه را شامل شود ، مورد تردید است . ما آنچه را که

بیمه به عمل آمده است قبل از عقد قرارداد واقع شده بوده است ، قرارداد باطل و بی اثر خواهد بود . در این صورت اگر بیمه گر وجهی از بیمه گزار گرفته باشد عسراز مبلغ مذکور به عنوان مخارج کسر و بقیه را به بیمه گزار مسترد دارد . در حالی که در عقد ضمان همانگونه که از ماده ۶۸۴ قانون مدنی بر می آید مالی بر ذمه شخصی است و ضامن ، ذمه وی را به عهده می گیرد و این بدان معناست که تعهدات ضامن از ابتدا به روشنی مشخص است و ضامن متعهد است در صورتی که دین حال است ادا نماید و در صورتی که موجب است در وقت مقرر ادا نماید بخصوص آنکه در فقه شیعه و در قانون مدنی دائن نمی تواند به مدیون مراجعه کند یعنی در فقه شیعه ضم ذمه به ذمه وجود ندارد و چنین عقدی باطل است .

با عنایت به مطلب فوق مناسب است در حد بضاعت مقایسه ای بین ضمان دین و بیمه اعتبارات که مشابهت فراوانی

ضمان شرعی می دانیم همان ضمان دین است و بس .»

چنانچه ملاحظه می فرمایید شهید مطهری ضمن اینکه احتمال می دهند بیمه جزو عقد ضمان باشد در باب اینکه بیمه به صورت کامل و صد درصد با عقد ضمان تطبیق نماید نیز اظهار تردید می نمایند به هر صورت مواردی که به نظر ما از وجوه اختلاف بین بیمه و ضمانت از نظر حقوقی می باشند عبارتند از :

الف - از نظر حقوقی :
در عقد بیمه انجام تعهد بیمه گر ناظر به آینده است زیرا وقوع و یا بروز حادثه ، احتمالی است و بعد از انعقاد قرارداد ممکن است تحقق یابد. به عبارت دیگر انجام تعهد بیمه گر منوط و مشروط به این است که اولاً حادثه مشمول بیمه در آینده تحقق یابد . و در ثانی موجب تحمیل خسارت بر بیمه گزار شود .

ماده ۱۸ قانون بیمه چنین می گوید : « هر گاه معلوم شود خطری که برای آن

دارند انجام گیرد شاید تا حدی موضوع روشن گردد .

بیمه اعتبارات به صورتی که توسط شرکت‌های بیمه بازرگانی انجام می‌گیرد عبارت است از اینکه شرکت‌های بیمه بازرگانی بدهی بیمه‌گذار را در صورت عدم پرداخت آن در سر رسید بیمه می‌کنند و ذینفع از بیمه‌نامه می‌تواند در صورت عدم پرداخت بدهی از سوی بیمه‌گذار ، به شرکت بیمه مراجعه و طلب خود را وصول کند . در صورتی که در عقد ضمانت ، او لازم نیست بدهی موجد باشد بلکه بدهی حال نیز قابل ضمانت است .

در حالی که چنین عملی در عقد بیمه امکان پذیر نیست . ثانیاً " در عقد بیمه ، بیمه‌گذار باید به مدیون مراجعه کند و در صورت عدم پرداخت بدهی از طرف مدیون جهت وصول طلب خود به شرکت بیمه مراجعه نماید در صورتی که همانگونه که توضیح داده شد در عقد ضمانت ، دائن حق مراجعه به مدیون را ندارد . و این اختلاف اساسی است که به نظر ما بین ضمانت و بیمه وجود دارد ، مع هذا بدیهی است ، اختلافات دیگری نیز از بعد حقوقی بین عقد بیمه و عقد ضمانت وجود دارد که باید مفصلاً مورد بررسی قرار گیرند ؛ از قبیل حق رجوع به مضمون عنه در عقد ضمانت و یا دریافت حق التضمین در ضمانت و اختلافات آن با حق بیمه و همچنین مسائل دیگری که ممکن است مطرح باشد .

ب- از نظر فنی :

با توجه به اینکه حوادث و وقایعی که در بیمه تحت پوشش قرار می‌گیرند محتمل الوقوع هستند و تعهدات بیمه‌گر نیز در آینده احتمال تحقق دارد و یا به تعبیر دیگر حوادث مشمول بیمه ، طیف گسترده‌ای را بین حوادث غیرممکن الوقوع و قطعی الوقوع در بر می‌گیرند ، حق بیمه محاسبه شده به ترتیبی معین خواهد شد

در عقد بیمه انجام تعهد بیمه‌گر ناظر به آینده است زیرا وقوع و یا بروز حادثه ، احتمالی است و بعد از انعقاد قرارداد ممکن است تحقق یابد

انجام تعهد بیمه‌گر منوط و مشروط به این است که اولاً حادثه مشمول بیمه در آینده تحقق یابد . و در ثانی موجب تحمیل خسارت بر بیمه‌گذار شود

یک کشور در سایر کشورها ندارد . لذا انتظار برآورده شدن نیاز صادرکنندگان کالا و خدمات به صورت کامل از شرکت‌های بیمه بازرگانی انتظاری واهی و دور از واقعیت می‌باشد . هر چند ممکن است بخش اندکی از خطرات کوچک در این قبیل مؤسسات تحت پوشش قرار گیرد .

۴ - چگونه و با چه ساختار تشکیلاتی مطلوب دولت‌ها می‌توانند ضمن ارائه خدمات تامین مورد نیاز صادرکنندگان سیاست‌های مورد نظر خود را در هدایت صادرات تحقق بخشند ؟

همانگونه که در مقدمه این نوشتار متذکر شدیم صادرات به جهت نقشی که در اقتصادکشورها به عهده دارند به شدت مورد توجه و عنایت دولت‌ها می‌باشند به ترتیبی که هم اکنون تضمین و یا بیمه صادرات و چگونگی آن به عنوان یکی از اهرم‌های قبض و بسط تجارت با سایر کشورها به کار گرفته می‌شود . بنابراین ، طبیعی است انجام چنین مسؤولیت خطیری ، تشکیلات و ساختار خاصی را طلب نماید تا هم بتوانند تأمین‌های مورد لزوم صادرات را فراهم کنند و هم کار آیی لازم جهت تحقق اهداف دولت را داشته باشند . اهم ویژگی‌های چنین تشکیلاتی عبارتند از :

که بتواند پاسخگوی تعهدات پذیرفته شده بیمه‌گر بعلاوه هزینه‌ها باشد . در صورتی که در ضمانت ، به فرض پذیرش پرداخت مبلغی از طرف مدیون به عنوان حق التضمین و یا کار مزد به ضامن ، حداقل در مورد آن قسمت از تضمین‌هایی که دین آنها حال می‌باشد امکان برقراری تعادل بین تعهدات ضامن یا کارمزد وصولی معنی نخواهد داشت .

۳- آیا شرکت‌های بیمه بازرگانی با توجه به اهداف خود قادرند کلیه پوشش‌های مورد نیاز صادرکنندگان را در اختیار آنان قرار دهند ؟

به نظر می‌رسد با توجه به توضیحات تفصیلی که ارائه شد روشن شده باشد که شرکت‌های بیمه که با هدف کسب سود بر اساس اصول بازرگانی اداره می‌شوند حداقل در مورد پذیرش بخش عظیمی از خطراتی که فعالیت صادرات ، به ویژه صادرات خدمات و سرمایه‌گذاری دربر دارد، دچار تردید شوند زیرا ماهیت این خطرات به نحوی است که با خطرات مورد پذیرش شرکت‌های بیمه بازرگانی همخوانی و هماهنگی ندارد . و از طرف دیگر شرکت‌های بیمه بازرگانی تابع قوانین و مقررات خاصی در خصوص میزان پذیرش خطرات و تعهدات و رعایت نسبت خاصی بین سرمایه و ذخایر و تعهدات خود هستند که به هیچ وجه سرمایه و ذخایر این شرکت‌ها تناسبی با حجم صادرات به ویژه در رابطه با سرمایه‌گذاری

الف - ویژگیهای مالی :

از نقطه نظر تامین مالی ضرورت دارد چنین سازمانی از طریق خزانه حمایت شود تا در صورتی که منابع آن تکافوی تعهداتش را ننماید از طریق خزانه کسری آن جبران گردد . این موضوع در کلیه کشورهایی که برای صادرات اهمیت قابل هستند رعایت می شود .

بر همین اساس در ماده ۳ قانون تأسیس صندوق ضمانت صادرات ایران مصوب سال (۱۳۵۲) این مسأله پیش‌بینی شده است زیرا معمولاً " سرمایه‌گذاری‌های یک کشور و یا اتباع آن در سایر کشورها به قدری گسترده و با مبالغ زیاد می‌باشد که از توان مالی شرکت‌های بیمه بازرگانی خارج خواهد بود و شرکت‌های بیمه بازرگانی با توجه به ضوابط و مقررات بازرگانی حاکم ، توان ارائه چنین پوشش‌هایی را ندارند ولذا دولت‌ها به جهت عدم تعلیق فعالیت‌های صادراتی ، ناگزیر خود پذیرفته‌اند که در صورت عدم تکافوی منابع مالی این مؤسسات ، به یاری آنان بشتابند و کسری آن را از خزانه تأمین کنند .

ب - از نظر ماهیت :

به نظر می‌رسد تفاوت اساسی بین ضمانت و بیمه که در سؤال ۲ توضیح داده شد تا حد زیادی هماهنگی عقد ضمانت را با فعالیت صادرات تبیین کرده باشد زیرا خطر عمده‌ای که موجب نگرانی صادرکنندگان می‌باشد موضوع عدم وصول مطالبات آنهاست که معمولاً این خطر از طرف شرکت‌های بیمه بازرگانی مورد استقبال قرار نمی‌گیرد.

در صورتی که موضوع اصلی در عقد ضمانت به عهده گرفتن دین مدیون توسط ضامن است حتی اگر این دین حال باشد .

کند ، بنابراین ضروری است که ساختار تشکیلاتی صندوق به نحوی سامان یابد تا مدیران و مسؤولان صندوق به راحتی بتوانند با هماهنگی مسؤولان کشور عنداللزوم دست به چنین اقدامی بزنند .

از خصوصیات دیگری که به نظر می‌رسد باید در ساختار تشکیلاتی چنین سازمانی مد نظر قرار گیرد قابلیت اعمال سیاست‌های دولت در امر صادرات به فوریت و به سهولت می‌باشد. دولت‌ها با توجه به رعایت مصالح مختلف ممکن است سیاست‌های گوناگونی را در رابطه با کشورهای مختلف اتخاذ نمایند و اعمال و رعایت این سیاست‌ها از طریق نرخ تعرفه‌ها و یا سقف اعتبارات صادراتی برای کشورها می‌تواند صورت گیرد. بدیهی است که تحقق چنین امری با موازین بیمه‌های بازرگانی که تصمیم‌گیری در خصوص تعرفه فقط بر اساس اصول تجاری و فنی توسط کارشناسان مربوط معین می‌شود هماهنگی ندارد و لذا در این مؤسسات تعرفه‌ها با تصویب هیات وزیران قابل اجرا می‌باشد . ماده ۹ قانون صندوق ضمانت صادرات ایران مصوب مرداد ۱۳۵۲ اشعار می‌دارد : « صندوق در مقابل انجام خدمات مذکور در ماده ۷ کارمزد دریافت می‌دارد .

البته همانگونه که قبلاً اشاره شد این بدان معنی نیست که فعالیت‌های صادراتی از خدمات بیمه‌ای بی‌نیاز هستند ، بلکه مقصود این است آن تأمینی که بیشتر مورد درخواست صادرکنندگان است و باید از طرف دولت مورد حمایت قرار گیرد خطر عدم وصول مطالبات است ، به ویژه آنکه نکته بسیار مهمی در این خصوص موجود است که اختصاص به عقد ضمانت دارد و عقد بیمه فاقد این خصوصیت می‌باشد و آن قابلیت تضمین دین حال می‌باشد . با استفاده از این ویژگی می‌توان مطالبات صادر کنندگانی را که از صندوق ضمانت‌نامه دریافت نکرده‌اند لکن خریداران خارجی مطالبات آنها را پرداخت نکرده‌اند تحت شرایطی تضمین کرد و با این عمل حقوق این قبیل صادر کنندگان را به صندوق انتقال داد در نتیجه از آن پس صندوق خواهد بود که بدهکاران خارجی را تحت تعقیب قرار می‌دهد .

مسلم است که صندوق به دلیل برخورداری از اهرم‌های اقتصادی و سیاسی قادر خواهد بود بسیار مؤثرتر از آحاد صادرکنندگان نسبت به احقاق حقوق آنها و همچنین از اتلاف اموال ملی جلوگیری

در هر کشوری تضمین و یا بیمه صادرات و چگونگی آن به عنوان یکی از اهرم‌های قبض و بسط تجارت با سایر کشورها به کار گرفته می‌شود

شهید مطهری ضمن اینکه احتمال می‌دهند بیمه جزو عقد ضمان باشد در باب اینکه بیمه به صورت کامل و صد درصد با عقد ضمان تطبیق نماید نیز اظهار تردید می‌نمایند

موضوع اصلی در عقد ضمان به عهده گرفتن دین مدیون توسط ضامن است حتی اگر این دین حال باشد

به علاوه موضوع بسیار مهم دیگری که ایجاد می‌کند و بدیهی است که درآمدهای هر سال اختصاص به آن سال ندارد و باید همانند یک شرکت بیمه اندوخته و ذخایر مناسب را از محل کارمزد های دریافتی برای سال‌های بعد نگهداری نماید، بنابراین در صورتی که چنین سازمانی همانند وزارتخانه‌ها مکلف به واریز وجوه دریافتی خود در پایان سال به خزانه باشد و هزینه‌های خود را نیز از خزانه دریافت نماید، به هیچ وجه قادر نیست تکلیفی را که برای چنین سازمانی متصور است به نحو مطلوب انجام دهد زیرا صادرکنندگان انتظار دارند با در دست داشتن ضمانت‌نامه و در صورت عدم پرداخت مطالباتشان از طرف خریداران خارجی قادر باشند به سهولت خسارت خود را دریافت کنند. هر نوع تاخیر و تعلل غیرموجه که ممکن است ناشی از رعایت مقررات عمومی باشد می‌تواند منجر به عدم استقبال صادرکنندگان شده و هدف و مقصود اصلی که همانا ارائه تأمین به صادرکنندگان و در نتیجه توسعه و گسترش صادرات باشد مخدوش شود.

برابر سال‌های طولانی برای خود ایجاد کند و بدیهی است که درآمدهای هر سال اختصاص به آن سال ندارد و باید همانند یک شرکت بیمه اندوخته و ذخایر مناسب را از محل کارمزد های دریافتی برای سال‌های بعد نگهداری نماید، بنابراین در صورتی که چنین سازمانی همانند وزارتخانه‌ها مکلف به واریز وجوه دریافتی خود در پایان سال به خزانه باشد و هزینه‌های خود را نیز از خزانه دریافت نماید، به هیچ وجه قادر نیست تکلیفی را که برای چنین سازمانی متصور است به نحو مطلوب انجام دهد زیرا صادرکنندگان انتظار دارند با در دست داشتن ضمانت‌نامه و در صورت عدم پرداخت مطالباتشان از طرف خریداران خارجی قادر باشند به سهولت خسارت خود را دریافت کنند. هر نوع تاخیر و تعلل غیرموجه که ممکن است ناشی از رعایت مقررات عمومی باشد می‌تواند منجر به عدم استقبال صادرکنندگان شده و هدف و مقصود اصلی که همانا ارائه تأمین به صادرکنندگان و در نتیجه توسعه و گسترش صادرات باشد مخدوش شود.

به علاوه موضوع بسیار مهم دیگری که ایجاد می‌کند و بدیهی است که درآمدهای هر سال اختصاص به آن سال ندارد و باید همانند یک شرکت بیمه اندوخته و ذخایر مناسب را از محل کارمزد های دریافتی برای سال‌های بعد نگهداری نماید، بنابراین در صورتی که چنین سازمانی همانند وزارتخانه‌ها مکلف به واریز وجوه دریافتی خود در پایان سال به خزانه باشد و هزینه‌های خود را نیز از خزانه دریافت نماید، به هیچ وجه قادر نیست تکلیفی را که برای چنین سازمانی متصور است به نحو مطلوب انجام دهد زیرا صادرکنندگان انتظار دارند با در دست داشتن ضمانت‌نامه و در صورت عدم پرداخت مطالباتشان از طرف خریداران خارجی قادر باشند به سهولت خسارت خود را دریافت کنند. هر نوع تاخیر و تعلل غیرموجه که ممکن است ناشی از رعایت مقررات عمومی باشد می‌تواند منجر به عدم استقبال صادرکنندگان شده و هدف و مقصود اصلی که همانا ارائه تأمین به صادرکنندگان و در نتیجه توسعه و گسترش صادرات باشد مخدوش شود.

بهره‌گیری بهینه از این منابع که معمولاً می‌بایست برای مدت‌های طولانی جهت انجام تعهدات احتمالی آتی در اختیار این مؤسسات قرار داشته باشد خواهد توانست ضمن تأثیر مثبت در روند اقتصادی کشور، نیاز این سازمان‌ها را به خزانه به حداقل ممکن تقلیل دهد. بنابر این لازم است این مؤسسات نیز همانند شرکت‌های بیمه و بانک‌ها از قوانین خاص خود تبعیت کنند تا امکان تحقق اهداف قانونگذار فراهم گردد.

- کلیه سهام آن متعلق به دولت باشد : از آنجا که این قبیل مؤسسات با پرداخت خسارت و یا دین مدیون (که خریداران خارجی هستند) جانشین صادرات کنندگان برای تعقیب بدهکاران خواهند بود شایسته

کار مزد موضوع این قانون و هزینه‌های دیگری که برای اجرای آن لازم استطبق تعرفه‌ای است که پس از تایید شورای عالی صندوق، به تایید هیات وزیران خواهد رسید.»

در واقع تأیید و تصویب تعرفه کار مزد کالا و خدمات صادراتی که بخشی از قیمت کالا و خدمات را تشکیل می‌دهد به وسیله هیأت وزیران زمینه ساز اجرای سیاست دولت نسبت به هر کشور می‌باشد که این امر الزاماً با منافع یک شرکت بیمه بازرگانی تطبیق نمی‌کند. به طور خلاصه اهم ویژگی‌های مورد لزوم برای تشکیلاتی که بتواند تأمین صادرات و صادرکنندگان را به همراه قابلیت اعمال سیاست‌های دولت در برداشته باشد عبارتند از :

- با خزانه مرتبط باشد به نحوی که بتواند در زمان مقتضی کسری منابع را از خزانه جبران نماید.

- مدیریت و اداره آن به نحوی طراحی شود که اعمال سیاست‌های دولت در امر صادرات به سهولت در آن امکان پذیر باشد.

- غیر انتفاعی باشد و با هدف توسعه و گسترش صادرات به وجود آید و بقای آن برخلاف سازمان‌هایی که به وسیله دولت یا بخش خصوصی با هدف سود و منفعت به وجود آمده اند مشروط و منوط به سودآوری نباشد، هر چند ممکن است در روند فعالیت خود سود چشمگیری هم داشته باشد.

- با وجود بهره‌گیری احتمالی از کمک‌های دولت باید بر اساس اصول بازرگانی و فارغ از مقررات عمومی دولت اداره شود زیرا ماهیت چنین سازمانی ایجاد می‌نماید (همانند شرکت‌های بیمه) با صدور ضمانت‌نامه تعهدات بسیار بالایی

بود . دولت برخوردار است .

اندونزی : شرکت بیمه اعتبار صادراتی کشور اندونزی یک شرکت صددرصد دولتی بوده و در نوامبر ۱۹۸۵ بر اساس قوانین سالهای ۱۹۸۲ و ۱۹۸۳ با سرمایه ۲۵ میلیارد روپیه به وجود آمده است .

ژاپن : بیمه اعتباری صادراتی ژاپن که وابسته به وزارت تجارت بین المللی و صنایع ژاپن می باشد با نظارت و هدایت دولت امر صدور بیمه نامه ها و ضمانتنامه های مورد لزوم صادرات را به عهده دارد .

به همین ترتیب در سایر کشورهای جهان از قبیل هند ، پاکستان ، استرالیا ، کانادا و همانند کشورهای فوق مؤسسه ای که امر بیمه و یا ضمانت صادرات را به عهده دارد حداقل در مورد پوشش بخشی از خطرات از طرف دولت اقدام می کند و ناگزیر به استفاده از حمایت و کمک دولت می باشد ، به عبارت دیگر این مؤسسات به نحوی به خزانه متصل هستند تا که در صورت لزوم ، بتوانند کسری خود را جبران نمایند .

آلمان : در این کشور بیمه هرمس که یک شرکت بیمه خصوصی است با همکاری چند شرکت دیگر عهده دار صدور بیمه نامه و یا ضمانت نامه های مربوط به امر صادرات می باشد . این شرکت با نظارت و هدایت دولت ، آن بخش از ضمانتنامه ها و یا بیمه نامه هایی که به دلایل فنی و یا اقتصادی خارج از قلمرو فعالیت آن می باشد به حساب دولت انجام می دهد و در صورت عدم تکافوی دریافتی ها بابت این قبیل خطرات ، دولت مکلف است بودجه ای را که از طرف پارلمان در اختیار وی گذاشته شده است به مصرف این امر برساند و با این اقدام طبیعی است روند صادرات به دلیل عدم یک پوشش حمایتی با وقفه روبرو نخواهد گشت .

انگلستان : بخش ضمانت صادرات در کشور انگلستان یک بخش صددرصد دولتی و وابسته به وزارت بازرگانی و صنایع انگلستان می باشد و در مورد ریسک هایی بزرگ و بلند مدت از حمایت

است کلیه سهام آنها متعلق به دولت باشد تا به این ترتیب به عنوان یک دولت حقوق خود را از بدهکاران خارجی مطالبه نمایند. بدیهی است در چنین صورتی امکان استفاده هر چه بیشتر از قابلیت های اقتصادی و سیاسی برای وصول مطالبات وجود خواهد داشت در حالی که اگر مالکیت چنین مؤسساتی متعلق به دولت نباشد و به مؤسسات و یا شرکت های دولتی تعلق داشته باشد امکان بهره گیری از این قابلیت ها از دست خواهد رفت و یا به شدت تضعیف خواهد شد .

۵ - چگونگی بیمه و یا تضمین صادرات در سایر کشورها :

فرانسه : بیمه صادراتی فرانسه (coface) در سال ۱۹۴۶ با هدف توسعه صادرات به وجود آمده و ضمانت فعالیت های صادراتی را به عهده گرفت . سرمایه و ذخایر این شرکت در حال حاضر حدود ۲۰ میلیارد فرانک فرانس بر آورد می شود . در بین اعضای هیأت مدیره کوفاس دو نفر نماینده دولت حضور دارند . این شرکت ریسک های بازرگانی کوتاه مدت را با رعایت اصول بیمه گیری خود رأساً به عهده می گیرد ولی در مورد ریسک های غیر بازرگانی و میان مدت و بلند مدت به نمایندگی از طرف دولت اقدام به صدور بیمه نامه می نماید. در مواردی که کوفاس ریسکی را خود می پذیرد طبیعی است که تعهدات ناشی از آن نیز به عهده کوفاس می باشد و در مواردی که خطری را از طرف دولت قبول می کند دولت متکفل تعهدات آن خواهد